

## La malaltia dels costos dels serveis públics

### Albert Calderó

William Baumol és un professor d'Economia de la Universitat de Nova York que acaba de publicar, als seus 90 anys, "The Cost Disease: Why Computers Get Cheaper and Health Care Doesn't" (La malaltia dels costos: Perquè els ordinadors són cada vegada més barats i la sanitat no). En el llibre actualitza una tesi que va formular per primera vegada en els anys seixanta, i que s'ha anomenat la Malaltia dels Costos de Baumol o l'Efecte Baumol (Baumol's cost disease o Baumol Effect)

Aquesta és una breu explicació de la Malaltia dels Costos de Baumol: En diferents sectors econòmics la productivitat augmenta, els avenços tecnològics fan possible que, per exemple, construir un cotxe costi ara moltes menys hores de treball que fa cinquanta anys. Quan això es produeix, els salaris dels treballadors d'aquest sector augmenten, perquè els empresaris es poden permetre dedicar-hi una part de l'excedent addicional. En canvi, en altres sectors, la productivitat no augmenta o augmenta molt poc amb el temps. Per exemple, diu Baumol, una orquestra simfònica tocant una simfonia de Beethoven empra avui en dia la mateixa quantitat de temps que fa cent anys, i, en general, en els oficis de tipus artesanal, com ara la sanitat, o l'educació, o la confecció a mida, la productivitat augmenta molt poc o gens. No obstant això, els treballadors d'aquests sectors pressionen, en veure que els salaris d'altres sectors més productius augmenten, i exigeixen també augments, i els acaben aconseguint. I això és la Malaltia dels costos de Baumol: Atès que en els sectors amb increment escàs o nul de la productivitat dels salaris també augmenten amb el temps, i com aquests augments no poden finançar-se amb augments de la productivitat, es financen amb augments de els preus.

En el seu nou llibre Baumol posa exemples recents dels Estats Units: Des de 1980 el preu de l'educació universitària ha augmentat en un 440%, i el cost de la sanitat en un 250%. No obstant això, en general, els preus només han augmentat en el mateix període un 110%, i els salaris un 150%. És a dir, en general els salaris han augmentat més que els preus perquè ha augmentat globalment la productivitat, però en els sectors més intensius en treball i més artesanals, com que no ha augmentat o ha augmentat molt poc la productivitat, per poder augmentar els salaris han augmentat molt més els preus.

Penso que aquest concepte de Baumol ha de ser molt aclaridor per a aquells que s'interessen per l'eficàcia dels serveis públics. La majoria dels serveis públics són intensius en treball i altament artesanals, no només la sanitat i l'educació, sinó el manteniment de la ciutat, la neteja, la policia ... això implica que els serveis públics pateixen la malaltia dels costos, i en major mesura com més prestacional és l'estat ... l'estat del benestar és una víctima inevitable de la malaltia dels costos.

Aquest factor qüestiona a fons la viabilitat de l'estat del benestar a llarg termini. L'increment dels costos dels serveis públics per sobre dels costos globals farà cada vegada més difícil no ja augmentar, sinó mantenir, la cartera de prestacions públiques, donada la dificultat d'incrementar indefinidament la pressió fiscal de manera redistributiva.

També aquest factor explica la gran presència i bel·ligerància dels sindicats en el sector públic: donada l'escassa millora de la productivitat, només amb pressions sindicals fortes se segueix aconseguint incrementar els salaris, incrementant cada vegada més el cost social dels serveis públics.

També s'explica molt bé des d'aquesta perspectiva el col·lapse financer de l'estat del benestar a Espanya.

D'una banda, hem posat en marxa a gran velocitat un sistema de prestacions públiques de qualitat similar a la dels països més avançats, en algun cas fins i tot superior, amb un suport fiscal inferior, però, sobretot, hem desenvolupat aquestes prestacions des de sistemes organitzatius artesanals, vuitcentistes, individualistes i fragmentaris. Això ens ha situat en nivell de despesa pública molt per sobre del 40% del PIB, i en un nivell de dèficit públic tal que ens col·loca a la vora de la insolvència.

La productivitat del nostre sector públic, per comparació a la dels països avançats, és lamentable. Els nostres funcionaris treballen moltes menys hores que els treballadors del sector privat, i també moltes menys hores que els treballadors del sector públic dels països avançats. En canvi, els salaris públics són molt alts, sobretot els del personal poc qualificat. Segons l'estadística de salaris de l'INE, el sector públic és el tercer sector de la nostra economia amb un salari mitjà superior, només superat pels serveis financers i les assegurances.

Però a més el particular endarreriment en l'adopció de sistemes organitzatius moderns agreuja encara més la situació. Una de les maneres d'augmentar la productivitat dels serveis intensius en treball és l'estandardització de les intervencions professionals. En el sector públic dels països avançats és clar que és la institució la que prescriu els mètodes de treball, mitjançant instruccions internes, manuals, protocols de procediment i similars, i mitjançant una línia jeràrquica professionalitzada que s'assegura que es compleixin, de totes totes, aquests protocols. En canvi, al nostre país, encara avui molts professionals del sector públic pretenen decidir ells personalment com han de treballar, i sovint ho aconsegueixen; i fins i tot mantenen i alimenten una ideologia del treball públic que, amb l'excusa de la imparcialitat, planteja el total autocontrol personal dels mètodes i criteris de treball.

I per què parlar del nostre sistema jeràrquic. Tenim en les institucions un reguitzell interminable de càrrecs jeràrquics, gairebé més caps que indis: per dalt, gairebé tot nomenaments a dit de parents, amiguets, companys de pupitre, desocupats del partit i similars, per sota, càrrecs vitalicis de funcionaris tècnics que, en teoria, compaginen tasques jeràrquiques amb treball tècnic individual i artesanal: no cal dir que gairebé tots es centren en el treball tècnic i s'obliden del treball jeràrquic. La conseqüència inevitable és que pràcticament tots els funcionaris treballen sense més control ni supervisió que el de la seva pròpia consciència, és a dir que treballen, més o menys, al 30-40% de les seves capacitats.

Concloent. Tenim al sector públic una productivitat molt baixa i uns sindicats molt poderosos als que costa molt dir que no. De manera inevitable, la nostra malaltia dels costos ens pressionarà cap a la insolvència pública fins i tot un cop superada l'etapa de depressió econòmica. Només reformes profundíssimes del nostre sistema públic permetrien contrarestar la inevitable malaltia dels costos dels serveis públics.

Thanks, Professor Baumol.